

KUIDAS «ESTONIAS» MÖRSJAT MÜÜAKSE

Rambivalgust on näinud Ago-Endrik Kerge neljas lavastus muusikateatris. Meenu-tuseks: 1981. aastal lõi Kerge «Vanemuises» lavale Rossini «Sevilla habemeajaja» ning «Estonias» Mozarti lühiooperid «Bastien ja Bastienne» ja «Teatridirektori», 1982. aasta lisas neile «Savoy balli» «Estonias». «Müü-dud mõrsjaga» tõestas Kerge, et ta on ooperiteatris päris omaime-seseks saanud. Seegi lavastus sündis elujõulisena nagu kõik eelnevad. Kõik neli lavastust võib viia ka komöödiatranzi ühi-se nimetaja alla.

Tšehhi helilooja Bedřich Smetana 1866. aastal kirjutatud oope-ri «Müüdüd mõrsja» intriigi pole kuigi keeruline. Lihtsa koega on tegelasedki. Neid on ooperis arvukalt. Paljude osade täitjaid on kolm, mõrsjat Mařenkat kujutab koguni neli lauljat. Kavalehe järgi on peategelasi kaheksa, kuigi «lapsevanemaid» Krušinat (Voldemar Kuslap, Illart Orav, Väino Puura), Ludmilat (Mare Jõgeva, Tiina Jaaksoo, Kaja Sild-na), Michat (Uno Kreen, Ervin Kärvet) ja Hätat (Urve Tauts, Leili Tammel) pole juba heliloo-ja individualiseerinud: nende vo-kaalpartiid piirduvad põhiliselt ansambliotes osalemisega. Lavas-taja on siiski püüdnud neid (abi-elu)paaride kaupa kuidagi ise-loomustada, tehes nad sünkroon-sete liigutustega komöödialikult nurgeliseks. Nii mänguline kui vokaalne põhiraaskus langeb aga neljale tegelasele. Mařenka (Anu Kaal, Helgi Sallo, Helvi Raamat, Maarja Haamer, viimast pole õnnestunud näha) osa lahenda-vad lauljad erinevalt, vokaalne külg ei tee sealjuures küll kelle-legi raskusi. Kaal võib kerge-jalgse ja tütarlapseliku oleku ning loomuliku sarmiga. Salloi

Pildil: Mařenka (Helvi Raamat) ja Jenik (Hendrik Krumm) I vaatuses.

Henno Saarse foto

on särtsu ja toredaid leide pisi-detailides (mängimine põllenur-gaga). Helvi Raamat on oma viimaste osadega (Luisa Miller, «Carmen» Micaëla) tugevasti laovalise vabaduse poole arene-nud. Mõrsja on talle selles suhtes tänuväärne osa, kus lavaline liikumine väga oluline. Praegu on ta neist kolmest siiski veel kõige kinnisem, mängides roh-keim kangelannat kui lihtsat talu-tüdrukut.

Jeniku osas võime näha kas Hendrik Krummi, Ivo Kuuske või Rostislav Gurjevit. Krumm, keda oleme harjunud nägema rohkem traagilistes osades, mängib ilmse mõnuga to-redat maapoissi. Kuuse loo-mingulises biograafias on selliseid osi varemgi olnud, aga selles lavastuses mängib tal kaasa kõik, nii müimika, hääl kui intonatsioon. Toreda näitena jääb meelde Jeniku ja Mařenka duett I vaatuses: Kuuse-Jeniku reageeringud Mařenka ähvardus-tele, mida ta eriti tõsiselt ei võta.

Nagu koomilises ooperis ikka, on siingi tegelasi, kelle põhiüles-anne on publiku naerutamine. Kosjasobitaja Kecal on üks neist, läbi sajanõite koomilist ooperit valitsenud buffo-bass. Kecalina võime näha Teo Maistet või Mati Palmi, kusjuures mõlemad män-givad lavastaja poolt paika pan-dud täpse liigutustekompleksi põhjendatult ja mõtestatult väl-ja. Etenduse edu sõltubki palju sellest, kui hoos on Kecal, kas ta haakub ülejäänud seltskonna-ga, paneb nad endaga kaasa mängima või mitte. Selles suhtes on olnud mõlemal, nii Palmil kui Maistel, häid ja halbu etendusi. Muide, Kecalil puhul on väga tähtis, et publik tekstist aru saab.

Mõlemal on päris hea diktsioon, kuid «Estonia» teatrisaali akus-tika tõttu läheb küllaltki olulist teksti ka kaduma (olenevalt iste-kohast saalis). Et Vašeki (Tiit Tralla, Rostislav Gurjev, Ants Kollo) lavaleilmumine publikus elevust tekitab, on põhjendatud, sest juba helilooja on osa vai-mukalt lahendanud: Smetana on pannud Vašeki kokutama. Lavas-taja on omalt poolt sellele lisa-nud teisigi naerutekitavaid detaile, nagu puuhobune, mida Va-šek endage kaasa veab ja kõigest muust maiseist varasti rohkem hindab (tundub, et isegi enam kui emakest), samuti Vašeki tummstseenid, kus ta enda pilti imetleb või kus emake tal põlle-sabaga nina pühib. T. Tralla tun-neb end laval õige vabalt (ka laululiselt). R. Gurjev on end viimastel aastatel koomilistes (ja satiiri kalduvates) väikeosades lahti mänginud. Vašek jätkab seda toredat rida, millele eelnesid «Boriss Godunovi» Jurodivõi, «Ohvri» Pedotti ja «Savoy balli» Céléstin. A. Kollost jääb enam meelde III vaatuse siiras tsirkusevaimustus. Kuid Kollo puhul tuleb ette tuttavaid poose «Bastien ja Bastienne'i» stiliseeritud lavastusest, mis pole ilmselt la-vastajast tulenev kordamine, sest teistel osatäitjatel neid pole. Küll aga on Kerge lavastuses neid elemente, mille põhjal me saame juba rääkida tema kui ooperilavastaja nn. oma käekir-jast, aga kohati ka enesekord-est. Kerge on muusikateatrisse palju elevust toonud. Tal on suurepärase oskus ühtses stiilis tervikut luua, millele näitlejad-lauljad lustiga kaasa lähevad. «Müüdüd mõrsja» puhul võib taas rääkida lavastuse polüfoo-

nlasi, kusjuures sageli on laval korraka nähtaval isegi rohkem kui kaks eri tegevusliini. Et Ker-ge oskab ümber käia tummrolli-dega, oli teada enne «Müüdüd mõrsjat», kuid selles mängib ta Endel Pärna tsirkusenäitleja Franta lausa peategelaseks. (Ilm-selt «Teatridirektori» madame Krone'i eeskujul). Endassesüve-nenud traagikaga aitab Franta lavastuse üle traditsioonilistest tegevuse seisumise kohtadest. Erilist lõbu pakkus ta «koostöö» eesli sabaga: Franta kaotas nõõ-ri, millega ta end üles puua üritas, eesli saba alla ega saanud seda enam kuidagi kätte. Seda sabavigurit võib igauks oma maitse kohaselt imetleda. Teise küsimärgi paneksin ma tsirkuse-artistide esinemistele.

Dirigente on etendusel koguni kolm: Peeter Lilje, Endel Nõge-ne ja Paul Mägi. Kuid «Estonia» viimaste aastate üks põhipuudu-si, reatenduste muusikalise tase-me üllatavalt suur kõikumine, kummitab juba sedagi lavastust. Kõrouli väga tugevatega võib kohata ka paljude tehniliste ap-sudega etendusi, kusjuures Pee-ter Lilje juhataatud õhtutel on neid olnud tunduvalt vähem.

Eldor Renteri lavapilt toetab hästi etenduse üldist kirevust ja saginat, on ehk liigagi kirju, sest ka kostüümid on erakordselt värvirohked.

On tore, et «Estonias» on taas lavale tulnud ooper, mis oma lustlikkuse ja särtsuga publikule rõõmu valmistab. Jääb vaid loo-ta, et see kaua repertuaaris pü-sib ning saab sama suure publi-kumenu osaliseks nagu peaaegu kõik viimastel hooaegadel «Esto-nias» rambivalgust näinud oope-rid.

MARE PÖLDMÄE